Vasile Copilu Cheatră la Târgu-Mureş

DIMITRIE POPTĂMAŞ
Biblioteca Judeţeană Mureş

Între personalităţile cu care Biblioteca Judeţeană Mureş a întreţinut relaţii de colaborare se numără şi Vasile Copilu Cheatră afirmat în poezia noastră încă în anii antebelici, ca făcând parte din generaţia tânără a poeţilor, alături de Mihai Beniuc, Aron Cotruş, Ion Th. Ilea, Emil Giurgiuca, George Boldea ş.a. „*Poetul moţilor*," cum a fost supranumit, drept mărturie a versurilor sale vulcanice, cuprinse în ***Cartea Moţului*** (1937), ***Cântece cu căluşul în gură*** (1942) şi ***Bună dimineaţa, Ţară!*** (1945), devenit al „generaţiei vechi", după multe şicane şi suferinţe de ordin politic, Vasile Copilu Cheatră s-a bucurat de viaţă lungă; plecarea la cele veşnice s-a săvârşit nu cu mult timp în urmă, în anul 1997. Poetul a suportat anii grei din timpul totalitarismului, când a îndurat batjocura, domiciliul forţat şi detenţia. Stabilit în Braşov, încearcă o reintegrare în literatura vremii, în ciuda vechilor sale convingeri politice. Aşa-zişii ani ai cultivării „patriotismului socialist" îl încurajează, apreciindu-i poezia de revoltă socială, specifică poetului ridicat din regiunea Munţilor Apuseni, zonă defavorizată, care a cunoscut asuprirea unor dominaţii străine, apoi româneşti, în goana pentru înfruptare din bogăţiile şi truda unor oameni supuşi silniciei.

Vasile Copilu Cheatră îşi reia activitatea în formele iniţiale, de întâlniri cu publicul, permise în mod organizat, ceea ce însemna şi controlat, pentru a nu aduce prin poezia sa jigniri ori vreo atingere regimului. Aşa se explică prezenţa sa la şezători literare, întâlniri cu scriitorii, simpozioane, conferinţe şi chiar promovarea lui, într-o funcţie mai mult administrativă, de secretar al Asociaţiei Scriitorilor din Braşov. Poetul era discipolul lui Aron Cotruş, care, nesuportând acel regim, a preferat emigraţia, trăind într-o colonie de români în Portugalia, unde s-a stins din viaţă într-un nepotolit dor de Ţară. Afinităţile lui Vasile Copilu Cheatră faţă de mentorul său erau cunoscute, motiv pentru care, autorităţile statului îi subvenţionează o călătorie împreună cu soţia, pe urmele acestuia, în anul 1981. Scopul principal era dobândirea unor materiale care să ateste viaţa emigranţilor români şi atragerea lor, prin credibilitatea semenului lor, la sprijinirea prin propagandă a planurilor societăţii româneşti. Din discuţiile avute cu Domnia Sa, am desprins răceala cu care a fost primit în străinătate, neîncrederea într-o persoană care, cu tot trecutul său curat, curajos, talentat şi cinstit s-a integrat în

BDD-A19323 © 2005 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 20:53:50 UTC)

noul regim, alături de cei care adresau cântece de preamărire partidului, conducătorului său şi muncii dusă până la istovire. În aceste condiţii, poetului i-a apărut o ediţie definitivă a liricii, destul de târziu, intitulată ***Cântecul Moţilor*** (Bucureşti, Editura Minerva, 1981), o selecţie îngrijită şi prefaţată de Ion Dodu Bălan. Această ediţie îl va însoţi pe poet în străinătate, ea trebuind să ateste libertăţile de care se bucura scrisul şi oamenii săi în Ţară.

Legăturile lui Vasile Copilu Cheatră cu arealul mureşean sunt vechi. Imediat după război, poetul este însărcinat de Ministerul Învăţământului cu inspectarea şcolilor din judeţ. De numele său se leagă construcţia şi inaugurarea unor aşezăminte şcolare, în special în zona Luduşului. Au urmat anii de restrişte şi prigoană împotriva intelectualilor, timp în care a fost redus la tăcere şi când îşi desfăşura activitatea pe lângă o întreprindere, într-o funcţie administrativă.

A revenit la legăturile sale cu Târgu-Mureşul, prin invitaţia care i-am adresa-o în toamna anului 1987, când Biblioteca Judeţeană avea programată în activităţile cu publicul o evocare istorică şi literar-artistică consacrată celui care a fost şi rămâne pentru toată suflarea românească Craiul Munţilor – Avram Iancu, prilejuită de comemorarea a 115 ani de la moarte (10 septembrie 1987). Încă de la anunţarea manifestării, publicul mureşean s-a dovedit interesat de întâlnirea cu poetul. Sala mică a Palatului Culturii (140 de locuri) s-a dovedit neîncăpătoare pentru public. Au rostit cuvântări: Mariana Ploeşteanu, ***Avram Iancu – tribun al poporului şi martir al ideii de libertate***, Dimitrie Poptămaş, ***Avram Iancu – repere bibliografice***, Radu Ceontea, ***Portretele Iancului***, Petre Curticăpeanu, ***Craiul Munţilor – mit şi erou literar***. În aclamaţiile şi aplauzele publicului, ca la un final deplin, a luat cuvântul Vasile Copilu Cheatră, care a copleşit publicul prin expunerea ***Avram Iancu în creaţia liricii orale***. Apoi a recitat versuri din volumul ***Cântecul moţilor***. Patetic, în urale prelungite, într-o sală clocotitoare, cu publicul ridicat în picioare răsunau versurile: „*Noi n-avem ţară de vânzare, / Nici preţ de neguţărit moşia, / Vrem liberi să trăim sub soare / Cu orice nat născut în România! / Noi n-am râvnit moşia nimănui / Şi n-am muşcat din trupul altei ţări, cum o făcură unii, / Nici n-am privit ograda din vecini cu ochii şui; / Ne-am mulţumit cu cât ne-au dăruit strămunii*". A urmat apoi îndrăgita solistă, Veta Biriş, care a interpretat *Balada Iancului*, alte cântece inspirate de locurile şi oamenii apusenilor, presărate cu versuri adecvate în interpretarea actorilor Maria Costea şi Vlad Rădescu. În final, întreaga sală, cu participarea membrilor cenaclului „Liviu Rebreanu" şi corul veteranilor de război, a intonat cântecele Iancului, iar trecătorii pe lângă maiestuosul Palat al Culturii din Târgu-Mureş se opreau să asculte acordurile minunatelor cântece.

BDD-A19323 © 2005 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 20:53:50 UTC)

Cu acest prilej, Vasile Copilu Cheatră a consemnat momentul în cartea de aur a Bibliotecii Judeţene prin cuvintele: „*Călcând pe urmele precursorilor ai acestei metropole a culturii româneşti, nu se poate să nu te cutremuri la gândul că pângăreşti urma paşilor lui Eminescu sau te loveşti de umbra lui Avram Iancu, el însuşi erou al cutremurătoarei opere în proză a Luceafărului poeziei româneşti, iată de ce când scriu aceste rânduri în Cartea de aur a unei biblioteci care rivalizează cu cele mai mari, îmi vine să semnez în genunchi sărutând în acest fel, pământul acestei vetre sacre româneşti*." (Târgu-Mureş, 10 septembrie 1987).

Întâlnirea cu Vasile Copilu Cheatră s-a mai repetat. Elevată şi deosebită ni s-a părut – tot la invitaţia noastră – participarea sa la dezvelirea monumentului „Emil Aurel Dandea," eminent primar al oraşului în două legislaţii, 1922-1926 şi 1934-1937, cel care a pus aici bazele administraţiei româneşti. Iniţiativa ridicării monumentului ne aparţinea tot nouă. La invitaţia adresată lui Vasile Copilu Cheatră am avut în vedere originea în cunoscuta Ţară a Moţilor şi faptul că s-au cunoscut. Rămâne memorabil pentru această nouă întâlnire înscrisul din Cartea de aur a bibliotecii: „*Acest popas în Târgu-Mureşul lui Niculae Albu, A. Holircă, Vasile Netea şi al altor confraţi plecaţi în veşnicie las aceste rânduri prietenilor şi compatrioţilor, încă, din mila Domnului contemporani, Dimitrie Poptămaş, Mihail Artimon Mircea, Valer Pop, Cornel Chiorean, Vasile Naste şi, nu în ultimul rând, Cornel Moraru, aceste rânduri fugare în amintirea aceluia* [despre] *care mă pot lăuda că mi-a fost omul de lângă inimă Emil Aurel Dandea intrat în veşnicie*." (18 august 1996).

Întâlnire emoţionantă asupra căreia poetul moţilor va reveni într-o amplă scrisoare redactată la imediata reîntoarcere la Braşov şi pe care o redăm în continuarea acestor rânduri (anexa 1).

Bunele noastre relaţii au continuat apoi cu Ana Copilu Cheatră, soţia poetului. Văduva, aşa cum ni se pare firesc, căuta un loc în care să găsească o utilitate cărţilor agonisite de soţ. Între oferte se alfa şi aceea către Biblioteca Judeţeană Mureş şi Biblioteca „Târgu-Mureş" din Chişinău (anexa 2). Preluate de la domiciliul lui, am reţinut câteva; am avut în vedere autografele de pe foaia de titlu sau de gardă, în bună parte, ale unor contemporani ai lui din perioada de început (anexa 3). Ele au semnificaţia preţuirii de care s-a bucurat poetul în timpul vieţii ca mentor spiritual al atâtor generaţii de creatori. Aşa se întâmplă că şi biblioteca chişinăuană deţine un număr însemnat din cărţile poetului Vasile Copilu Cheatră, unele dintre ele păstrând frumoasele cuvinte dedicate de autori.

Pentru frumuseţea şi importanţa lor le publicăm în cele ce urmează.

BDD-A19323 © 2005 Biblioteca Județeană Mureș
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 20:53:50 UTC)

ANEXA 1. Scrisoare adresată de Vasile Copilu Cheatră lui Dimitrie Poptămaş

Dragă Dimitrie,

Oare, când mă voi putea revanşa, pentru primirea mai mult decât prietenească? Am vrut să-ţi dau telefon a doua zi, pentru a-mi exprima bucuria de a te fi reîntâlnit, acelaşi om cald, mai mult decât oficial de gazdă.

Simţeam în mine, alături de soţie, teama că te-am obligat la prea mare grijă pentru noi. Abia după ce m-am văzut în autoturismul care ne apropia de casă, mi-am făcut un rechizitoriu, tardiv, pentru că în loc să mă reîntorc cu trenul am abuzat de gestul tău generos, prea generos, de a ne trimite acasă, mai mult decât se cuvenea, din partea noastră, să primim, nu ştiu dacă prezenţa mea, la aceste momente festive, merită atâta atenţie din partea ta.

Te rog să mă crezi că încă de acum câţiva ani, când ţi-am mai fost oaspete nu te-am putut uita, simţindu-mă îndatorat şi, cu atât mai mult acum după ce nu cred c-a mai fost cineva dintre participanţi, atât de atent înconjuraţi ca mine şi soţia mea.

Te rog să mă crezi că, dacă nu m-am simţit a cincea roată la căruţă ţi se datorează ţie. Şi, acest fapt nu se poate uita, dar mai ales nu poate să nu constituie pentru un „memorialist", (acum am ajuns, în faza în care mă preocupă mai mult grija să-mi scriu memoriile decât poezie) constituie un capitol aparte, intitulat: „Elogiul prieteniei".

Până la apariţia memoriilor mele, am să-ţi trimit impresiile consemnate în „Gazeta de Transilvania". Şi acum să trec la o altă surpriză, pe care trebuie să ţi-o împărtăşesc.

Am călătorit excepţional. Nu numai datorită tânărului conducător auto, căruia te rog să-i transmiţi mulţumirile noastre, ci, mai ales, lui Vlăduţ, acel copil deosebit de inteligent şi un „conviv", amuzant, care ne-a făcut să nu simţim cât de repede am ajuns acasă. Ne-am întreţinut cu el, mai firesc şi mai amical decât cu unii dintre cei cu care am luat masa.

Dragă Dimitrie, însăşi faptul că n-am simţit nevoia de a ieşi în oraş, după ce m-am refăcut fizic, înseamnă că am îmbătrânit. La Târgu-Mureş m-am simţit reîntinerit şi asta numai datorită Ţie, pentru car mă simt obligat să-ţi mulţumesc.

Te rog să fii interpretul meu, transmiţând familiei tale, sincerele mele urări de sănătate şi sărutări de mână doamnei Poptămaş.

Cu speranţa că ne vom mai revedea te îmbrăţişează vechiul tău prieten şi să primeşti mulţumirile soţiei mele, care se bucură că a cunoscut un Om, cu O mare.

Braşov, 19 aug. 1996
Vasile Copilu Cheatră

BDD-A19323 © 2005 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 20:53:50 UTC)

ANEXA 2. Scrisoare adresată de Ana Copilu Cheatră, soţia poetului, lui Dimitrie Poptămaş

Stimate domnule prof. Poptămaş

Mai întâi trebuie să mă prezint: sunt soţia poetului Vasile Copilu Cheatră. Ne-am cunoscut în com. Iara, dacă vă mai amintiţi, cu ocazia inaugurării statuii lui Avram Iancu, statuie făcută de soţul meu, împlinindu-şi o mare dorinţă în acel an 1996. Acum el nu mai este. A plecat dintre noi pentru totdeauna la 7 dec. 1997 ora 6. Boala de care a suferit a fost „cancer la coloana vertebrală cervicală." A suferit câteva luni fără să ştim care este cauza până pe data de 10 oct. 1997 când l-am internat în spital unde i s-a stabilit diagnosticul. Adus acasă a mai trăit 5 săptămâni şi s-a sfârşit.

Acum, cu ocazia Sfintelor „Paşti" am primit o felicitare de la revista „Vatra" din Tg.-Mureş. Vă rog pe Dvs. să transmiteţi mulţumiri precum şi vestea că el a plecat dintre noi.

Eu intenţionam să vă scriu mai înainte, dar am un volumaş de poezii la tipar, dat de el dar n-a reuşit să-l vadă gata, nici chiar acum încă n-a apărut, altfel vi-l trimiteam acum, odată cu aceste rânduri. Sper totuşi să vi-l trimit curând. Are titlul „Uliţa copilăriei".

Cu această ocazie vă cer un sfat: au rămas de la Vasile o mulţime de cărţi diferite pe care aş dori să le donez unei biblioteci şi ne-am gândit la Basarabia şi Bucovina. Ştiu că dvs. ţineţi legătura cu bibliotecile de la Chişinău şi Cernăuţi. Vă rog să vă spuneţi părerea despre această idee şi dacă este bună cum ar putea fi trimise acolo?

Vă mulţumesc anticipat pentru sfatul ce-l voi primi. Pentru Vasile mă rog mereu Lui Dumnezeu să-l odihnească.

Închei scrisoarea dorindu-vă multă sănătate de la Dumnezeu dvs. şi întregii familii.

„Hristos a înviat!"

Cu stimă,
Ana Copilu Cheatră

ANEXA 3. Cărţi şi autografe

- Constant I. Cosma, ***Ţărâna sângelui meu***. Poeme. Zlatna, Editura „Detunata" 1943, 79 p.

Pe pagina de titlu: „*Lui V. Copilu Cheatră înţelegătorul atâtor nelinişti, preţuirea unui oltean vlăjgan, al cărui suflet bate alături de nădejdile Ardealului. C. T. Cosma*"

BDD-A19323 © 2005 Biblioteca Județeană Mureș
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 20:53:50 UTC)

- Emil Papazisu, ***Soare într-un strop de rouă***. Bucureşti, „Ideea", f. a. 96 p.

Pe fila de gardă avers: „*Tânărului şi prea talentatului poet din Ţara Moţilor, d-lui V. Copilu Cheatră, cu gânduri şi sentimente de frate şi cu amintirea neştearsă, a frumoasei şezători literare de la Iaşi. 3 iun. 1943, Constanţa. Em. Papazisu*"

- V. Roghină, ***Luptă şi izbândă***. Versuri. Alba Iulia, Tipografia Teodor Bob, 1938. 30 p.

Pe foaia de titlu: „*Prietenului întru vis, distinsul poet V. Copilu-Cheatră. Bun red. Al Rev. „Detunata" în semn de profundă recunoştinţă pentru dragostea sa de confrate. Alba Iulia, la 29 oct. 1943. N. Roghină (N. Boieriu)*"

- Emil Zegreanu, ***Dar de nuntă***. Poeme. Cluj, Cartea Românească, f. a. 64 p.

Pe foaia de titlu: „*Lui Copilu Cheatră în semn de multă admiraţie pentru opera sa poetică. 24. II. 1944, Cu prietenie, Emil Zugravu*"

- Virgil Petrişiu, ***Poveste cu doi morţi***. Nuvele. Cluj, f. a, 1946, 119 p.

Pe fila de gardă avers: „*Poetului V. Copilu-Cheatră în semn de aplanare a unor litigii personale şi continuare a luptei frăţeşti pentru promovarea cauzei moţilor noştri, cu distinse sentimente de admiraţie a talentului său şi cea mai bună preţuire a sufleului său loial, Carja Făgădaru*"

- ***13 poeme de dragoste***. 1. Colecţia cercului literar-Mureş, 1946.

Cuprinde scriitorii: Traian Dragoş, Aurel Gurghianu, Aurel Holircă, Emil Morariu, Garabet Ibrăileanu, Ioanichie Olteanu, Lucian Văleanu, Fr. Păcurariu, Dragoş H.

„Suntem un mănunchi de tineri încercaţi de vise şi adunaţi în câteva pagini modeste. Gestul nostru a fost încercat acum aproape zece ani în altă parte.

Pe lângă cărţile ce vor apare în curând în colecţia pe care o deschidem, vom scoate câteva alte mici antologii. Prieteneşti ieşiri pentru gustarea poeziei. Am început cu dragostea, variată ca temă şi formă pentru că e mai apropiată de inima noastră a tuturor. Pe viitor voi ieşi cu alte cicluri: sociale, închinate vinului, toamnei, morţii etc. Cercul literar-Mureş"

- ***Antologia primăverii***. Versuri. Ediţie îngrijită de Ion Cherejan. Carei, Editura prietenii artei, 1947. 56 p. (colecţia ziarului „Democratul")

Pe pagina de titlu: „*Confratelui C-tin Harantaşa preţuire şi omagiu*."

Exemplar numerotat, nr. 49, cu iniţialele semnăturii lui I. Ch(inezu). Cuprinde versuri de: Ovidiu Drimba, A. E. Baconski, Ion Catană, V. Copilu-Cheatră, Ion Cherejan, Dionos Farcaşiu, Harambaşa Constantin, Dumitru C.

BDD-A19323 © 2005 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 20:53:50 UTC)

Micu, Mihail Mihai, Iosif Moruțan, Mihuța Nichifor, Ion Apostol Popescu, Fr. Păcurariu, Valentin Rus şi Stelian Segărcea.

• Gabriel Ţepelea, ***Plugarii – condeieri din Banat***. Nr. 6, Bucureşti, Ed. „Cercului Bănăţenilor, f. a.

Pe pagina de titlu: *„Prietenului şi talentatului poet şi luptător pentru o cauză mai bună a moţilor aceste pagini de spiritualitate ţărănească. G. Ţepelea"*

• O. Caledoniu, ***Pasărea de foc***. Versuri, Iaşi, Editura Junimea 1973, 135 p.

Fila de gardă avers: *„Prietenului şi poetului V. Copilu-Cheatră, în amintirea anilor tineri când cu aripile deschise zburau nevinovaţi spre cer, şi băteau în jur pământul, aceste poeme care s-au făcut lumină, împreună cu preţuirea sinceră pentru talentul său original. 9 oct. 1973. Dragostea lui Ovid Caledoniu"*

• Vasile Netea, ***Pe drumul unităţii naţionale***. Studii şi evocări. Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1975.

Pe pagina de titlu: „*Lui Vasile Copilu Cheatră în amintirea anilor tineri, a luptei aprinse pentru eliberarea nordului Transilvaniei, omagiu pentru talentul şi activitatea sa literară şi patriotică. Buc. 19 ian. 1977 Vasile Netea*"

• ***Mult iscusita vremii slovă. Poeţii transilvăneni cântă Independenţa şi Unirea***. Antologie şi prefaţă de George Togan. Cluj-Napoca, Ed. Dacia, 1978, 164 p.

Fila pagina de gardă avers: „*Această carte de viguroasă lirică transilvăneană, închinată celor 60 de ani de la Unire, lui V. Copilu-Cheatră – poet de nădejde a ţării sale, om de armonioasă cultură şi sigură judecată, pentru vechea şi statornica noastră prietenie, în semn de aleasă stimă şi preţuire. Mediaş, 12. 2. 1979. George Togan*"

• Christian W. Schenk, ***Lichtebbe***. Gedichte. F. l. Vf. A – Verlag freier Antoscu, f. a. 83 p.

Pe pagina de gardă avers: *„D-nului Vasile Copilu Cheatră Toată mulţumirea şi preţuirea pe care v-o port tânărul discipol şi prieten. C. W. Chenk"*

• Ion Th. Ilea, ***Viaţa mai departe. Poezii***. Cluj-Napoca. Editura Dacia 1981. 63 p.

Pe pagina de titlu: *„Poetului V. Copilu-Cheatră de care mă leagă vechi străduinţe literare clujene – alte şi alte amintiri din viaţa de luptă transilvăneană împotriva odiosului Diktat de la Viena – sinceră preţuire, pentru poet şi pentru om. Bucureşti, sept. 1981. Ion Th. Ilea"*

• Vintilă Horia, ***Jurnal de călătorie***. Poeme Patos, Fundaţia Regală Universitară Carol I, 1958. 70 p.

BDD-A19323 © 2005 Biblioteca Județeană Mureș
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 20:53:50 UTC)

Fila de gardă avers: *„Lui Vasile Copilu Cheatră poet venit din Moţi, adică din străfunduri de dreptate românească, aceste străfunduri amintite, cu vechea prietenie şi admiraţie a lui Vintilă Horia. Madrid, 25. II. 1981 Vintilă Horia"*

- N. S. Govora, ***Vine Radu Gyr***. Madrid, Editura Carpaţii, f. a. 24 p. (Colecţia Carpaţii nr. 26)

- Aurel D. Câmpeanu, ***Din toată inima***. [Versuri]. F. l., 1979. 94 p.

Pagina de gardă avers: „*Poetului Copilu-Cheatră cu afecţiunea unui moţ din ţara Dsale. Braşov, 2 oct. 1982. Aurel D. Câmpeanu*"

- Petre Popovici, ***Ruptura***. Roman. Bucureşti, Cartea Românească, 1981, 213 p.

Pe pagina de titlu: *„Scriitorului Vasile Copilu-Cheatră suflet nobil, spirit pătrunzător şi neobosit, adevărat iubitor şi preţuitor de lucruri frumoase, bine făcute şi temeinic împlinite această carte împreună cu stima şi preţuirea adevărată a autorului. Braşov, 19 iul. 1982. Petre Popovici"*

- George Zarafu, ***Dialog fără catalog***. Versuri. Bucureşti, Editura „I. Creangă," 1985, 36 p.

Foaia de titlu: *„Poetului şi vechiului animator cultural V. Copilu-Cheatră, român cu suflet de aur acest buchet de zâmbete care, sper să ţină tot timpul de cald. Braşov, 21 sept. 1985 Cu veche prietenie, G. Zarafu"*

Vasile Copilu Cheatră at Târgu-Mureş

Abstract

Vasile Copilu Cheatră has influenced the development of Romanian cultural life in the second half of the 20th century. His activity, both as a school – fonder and poet, is very important for our culture and especially for Mureş County, because his connections to this place were quite friendly.

He was many times invited as a special guest to Mureş County Library cultural activities; he appreciated local intelectuals works and ideas. After his death – on September 1997 – his widow wife, Ana, decided to offer some of his books to Mureş County Library.

BDD-A19323 © 2005 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 20:53:50 UTC)